

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.
A SZABADELVŰ PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

SZERKEZTŐSÉGI IRÓDA:

Rózsafér, Kardos-ház, 16. sz. alatt.

Ide intézendő a lap szellemi részét illető minden közlemény. Kéziratok s levelek vissza nem adandók. Börtöntelen levelek csak ismert kézektől fogadhatók el.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve:

Egész évre 10 frt. — Félévre 5 frt. — Negyedévre 2 frt 50 kr. — Egy óra 1 frt.

HIRDETÉSI DÍJ:

Öt-hasabos poltsor egyszeri beiktatásért 5 kr. — Bélyegdíj minden hirdetésért külön 30 kr. — Nyitlár 4 hasabos poltsorért 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

Kutasi Imre könyvnyomdája, Főplacc, Sz. Nagy Károly-ház.

Ide küldendő a lap anyagi részét illető minden közlemény egy mint az előfizetési pénzek, a kiadás körüli panaszok és ahirdetmények.

A nagy harang.

(T.) Valótlansággal telt unalmasabb beszédet régen nem hallott már a ház, mint a milyen f. hó 12-én a Somsich Pál volt. Ellenzéki szempontból itélve kezdetben nagyon jól indult, mert az avatatlanokat legalább tévedésbe ejtette a felett: Lónyay gazdálkodott-e tehát jobban avagy Tisza Kálmán? mert az évi hiányokat „csupa tiszta meggyőződésből” és „lekiismeretesen” úgy tün- tette föl, hogy 1875-diki haldoklásunk válságos pillanatában plane a forduló pont előtt, egészségesebbek voltunk, mint jelenleg, s ha bár 500 millió- jával csinálták az adóssá- gokat, még is kevesebb volt a kiadásunk.

Határozottan ezt állította Somsich Pál, még pedig „csupa tiszta meggyő- ződésből” és „lekiismeretesen”.

Nem levén feladatunk a számok czáfolgatásával olyan unalmassá tenni cikkünket, mint a milyen a Somsich beszéde volt, azokra bizzuk e tisztet, kik arra hivatottabbak a meg is fog- nak rá felelni annak idejében, csupán egynémely frappsabb állításaira lenne egy pár megjegyzésünk:

Mindjárt azon állítás, hogy a Ló- nyay idejében kevesebb volt a kiadás, meg az ország terhe (a mit be is bi- zonyít esámokkal) nem oly tapasztalt és régi politikus szájába való, mint a milyen Somsich Pál, mert hiszen ezen állításával nem azt éri el, a mit elérni akar, hogy t. i. Tiszának ártson, hanem elérni annak ellenkezőjét, t. i. azt, hogy Tiszának használjon. Mert hiszen erre nem kell más felelet, mint azon adósságok regisztrálása, melyet Lónyay és Tisza csináltak, hát mindjárt ki fo- gósnál a Somsich apó egész turpissága, valamint azon sopánkodásának hajszál- meresztő mivolta is: Vajjon mivé le- szünk, ha évről évre adóssággal fedez- zük a deficitet? Mert ha jól emlék- szem, a Tisza alatt csinált adósság jó- val kisebb, míg a Lónyay alatt csinált adósság és a mint Somsich apó szá- mokkal igazolja: Tisza alatt még is na- gyobbak a kiadások, más szóval töb- bet költünk befektetésekre, mint a ren- geteg adósságcsinálás idejében költöt- tünk.

A „Debreczeni Ellenőr” tárczája.

Elster balgasága.

Angol regény.

Írta: Mrs. Wood Henry.

Fordította: T. M.-né.

ELSŐ KÖTET.

V. FEJEZET.

Féltékenység keletkezésben.

(Folytatás.)

— Igen, megbántott A legnyugodtabb arczal adá most tudomra, hogy soha sem fog megházasodni; vagy legalább is sok idő múlva. S engem felszólított, nézzek körül, hány leány, de inkább anya tart vadászatot ré, s mily mulatságot szerez az neki, miután meg, épen nem akar a kerők sorába lépni.

— S ez minden? Ezért nem szükség úgy felindulni s rajzodat elrontani. Hartledon lord férjed lesz, mielőtt hat hónap elmúlik, vagy később szemre látható, hogy rossz jók vagyok s tervem nem tudom kivinni.

Mande arca felderült. Majdnem gyerme- kesen bizott lelketlen anyja ügyességébe. A benyomást, melyet mind e mellett a reggeli társalgás reá gyakorolt, csak ő maga tudta s fájdalom az öreg grófnéét is. Mind a mellett, hogy Ashton Anna Percival jegyese s lord Hartledon csak egy testvéri szeretetet nyilvánított — mert hiszen megígérte e há-

Hát kell ennél megragadóbb dicsé- ret? Állította még valaki ily vakme- rően helyzetünk ily óriási javulását, mint azt Somsich Pál teszi?

Száz, kétszáz, ötszáz millió adóssá- gokat csináltak évente és nem bírtak abból annyi szükségletet fedezni és el- látni, mint jelenleg Tisza Kálmán, ki ha csinál is néhány millió adósságot, mint a jelen budgetbe felvett 5 millió, vagy önmagát törlesztő olyan befekte- tésre, mint a zimonyi vasútra előírán- yzott 14 millió, az bizonyosan nem fogja terhelni az államot, míg az előbbi kor- mányok alatt csinált adósságok kama- tait is Tisza Kálmán fizeti: hát én iste- nem, hogyne lenne nagyobb az ország terhe most, mint volt az előbbi kor- mányok alatt, az adósságok csinálása előtt?

De hát miért nem huzta ki Som- sich az ő zsebéből azt a regisztrert, melyre fel van írva az a kiadás, mit a mult kormányok adósságokból fedeztek, míg Tisza Kálmán ugy szólnán adóss g nélkül több kiadást tesz és a kamato- kat is fizeti. — Ezenképen méltóza- tott volna megtenni az összehasonlítást „teljes meggyőződésből” és „lekiisme- retesen”, hát mindjárt nem lehetett volna utána tenni „teljes meggyőződés- ből és lekiismeretesen”, hogy Tisza a pénzügyeket a végromlás felé vezeti.

Nos, pedig ezek voltak Somsich Pál beszédében a megdöbbenők, hogy mikor reczitálni és számolni kezdte: Ime tisztelt ház, 1875 ben összes ki- adásaink tettek 238 milliót, 1882-ben pedig tesznek 325 milliót sat. sat., hát sok szabadelvű párti képviselő összené- zett: hogy fura dolgokat mond ám az öreg; csak mikor később rájöttek a turpisságra, kezdtek a pillanatnyi fel- ülésen mosolyogni.

Hanem a beszéd többi része aztán nem ér semmit. Ezerszer elmondott és ezerszer ismételt, többnyire pletykán alapuló szószaporítás, melyben nem volt argumentum, de még csak egy se, ám- de mert sokat mondott az öreg olyat, a mi egy, a 67-es alapon álló képviselő szájába épen nem illett, hát a szélső- bal éljenek neki keményen, és a szél- bali lapok ki is neveztek másnap tisz- teletbeli szélbali habaréknak.

zasságot minden erejével támogatni, — még is lady Mande szívét a legnagyobb féltékenység töltötte el. Heves és keserű gyűlölet vert rajta erőt, az irigység egész betegé tette, midőn Ashtonék látogatása alkalmával saját szemével meggyőződött, hogy Anna a gróf magasztalásának tökéletesen megfelel, a leg- szelidebb, szeretetreméltóbb és bájos leány, kinek kelleme, szépsége és szivjósága párat- lan volt e földön. Még betegébb lett, midőn később az ebédnél látta, hogy Hartledon, majdnem vendégei elhanyagolásával, egészen hozzájuk csatlakozott s kizárólag Annával fog- lalkozott. Az övegy grófné ezt szintén észre vette s dühös volt. Semmit sem lehetett elle- nük felhozni, kifogástalanok voltak.

A doktor szerette ha hallgatják, egyenes és erélyes jellemmel bírt, magas műveltség és átható észszel párosulva, egy szóval töké- letes finom ember volt, neje véghetetlen sze- lidségével vonzott s leánya leírhatatlan kellem és szerény önralkodással hódított. Bár mit kezdett volna is lady Mande csak magát ala- csonyította volna le, azért semmit nem tett. Bizonyosan nem volt legkisebb oka gyűlölségre Anna iránt, de még is oly mértékben volt vele elfoglalva, hogy azt nem lehetett többé ki- rítani szívéből.

De Mande tudott szólni. S heves és benső barátságot tetetett, mely őt Annához vonzza.

— Hartledon megmórá nekem, hogy őnt igen megfogom szeretni — sutogja neki, midőn ebéd után egy pamlagon ültek, melyre ő huzta Annát.

— Azt mondá továbbá — ön előttem, mint

Annyit mindenesetre meg is tett Somsich, hogy pártját a kormányké- pességét illetőleg közelebb vitte a szél- balhoz, s hogy most már, magát kom- promitt lni es kugyan nem til közjűk Sennyey Pál. Különbén hogy Somsich, ki a diplomátának szükséges tapintat- tágész-n feledni látszik, a mérsékelhe- tetlenekre nézve nem jó aqisitió volt, azt előre megmondtuk.

— Az országgyűlési szabadelvű párt értekezletén a képviselőház igaz- ságyügyi bizottságába kijelöltetett K ö r ö s y Sándor, szab. kir. Debreczen vá- ros 3. kerületének országgy. képviselője.

— Bauer tábornagy nagyszabonyi kato- nai parancsnok hírszerint Dahlen altábor- nagy helyére van kizemelve Boszna és Her- cegovina kormányzásában.

— Tisza kormányelnök — mint az „El- lenőr” értesül — a legközelebbi napokban Bécsbe megye, hogy részt vegyen azon kato- nai intézkedések megállapításában, a melyeket a krivoscsiai mozgalom jellege és terjedése tesz szükségessé.

A képviselőházról.

A szombati ülésre rendkívüli érdeklődés- sel tolongott a hallgató közönség. A karzatok megteltek elegáns látogatókkal, sűrűn voltak ott képviselve a magas arisztokratia fiatal tag- jai, kiket máskor nem láthatni az országház- ban, mikor az ország jölete fölött folynak a nagy és fontos viták. De most hecczet vártak egyszerű botrányt, melyről már napok óta beszéltek a kaszinóban s mindenféle a fővá- rosban. Híre járt, hogy az ifjú képviselő kinek neve a Várad-i eset óta ismeretessé vált, hir- nevét egy újabb föllepéssel fogja most meg- örökíteni. Sikra száll a közlekedési miniszteri- umban uralkodó corruptio, megvesztegetés és az ország vagyonának bűnös elfecsérelése ellen.

A tisztelt hallgatóságának azonban, mielőtt ez élvezethez jutott volna, meg kellett előbb hallgatnia Szapáry Gyula gróf hosszú beszédét melylyel Somsich Pál és Eötvös Károly táma- dására felelt. Nemes hévvel és igazi államfé- rői méltósággal szólt a pénzügymini- zter s szavainak meggyőző sulya alatt összetörtült Somsich és Eötvös. Kimutatta, mily hibás ada- tok után indult el Somsich s egy oly ősz po- litikusra nézve nem lehet valami sujtóbb vád mint a megfontolatlan s az elhamarkodott- ság. Somsich számokat említett beszédében,

a legszeretetre méltóbb lány fog feltűnni, s ugy is van. Szabad őnt Annának neveznem?

Anna nem felelt rögtön, mert igazat mondva távol volt attól, hogy lady Mande heves vonzalmát ossza, inkább megmagyarázhatlan ellenszenvet érzett iránta. Egy alig észre ve- hető hamis hang, szép fekete szemé egy hir- teleni felvilámlása, Annára ösztönszerűleg, mint intő jelek hatottak.

— A mint önek tetszik lady Mande.

— Igen lekötelez. Hartledon, az ön és Val — Percival vélemény — közti titkot is közle- velem. Gondolja, hogy megoldja feladatát?

— Micsoda feladatot?

— Őt rosz utjairól elvonni.

— Rosz utjairól? ismétlé Anna hirtelen

támadt rosz alappal melyek nem is igyekezett elrejtjeni. — En nem értem ön lady Mande?

— Bocsánat drága Annám igen helyte- len volt tőlem önek erről beszélni. Nekem „megfontolatlan lépésről” kellett volna szölla- nom Quant a mai, je ne vois pas la differen- ce. Őnt ért francziául?

Anna rá nézett a nélkül, hogy a társal- gás célját értene. Monde tovább folytató, ő igen szeretett másokkal csekedni.

— Ön e felesleges kérés felett bálul?

Mert a jelenlegi francia időszyakban melyben mindenki tanulja e nyelvet, valóban felesleges azt kérdeni. Mit is akartam mondani? Ah igen Percival — ha valaha oly szerencsés lesz, hogy megházasodhatik — értem egy gaz- dag leányt elvehet — nagyon tanulekony férj válik belőle, de nejenek nagyon erősen kell a gyeplőt tartani s saját érdekeiből is egy- szersmind ur és urnának lenni.

melyeket kellő alapos tájékozottság nélkül áll- itott össze s melyekről most a pénzügyi- miniszter kiderítette, hogy távolról sem felelnek meg a valóságnak.

Szapáry Gyula gróf remek beszédét la- punk mai számában megkezdttük s a holnap- ban bevégezzük. Ajánljuk azt minden olvasón- nak figyelmébe, ki az ország pénzügyeinek valódi állapotáról akar tájékozást szerezni.

Szapáry gróf után állt föl Rohonczy Ge- deon s a ház feszült figyelmé közt megkezdte támadó beszédét, sulyos vádakot emelve a köz- lekedési miniszterium hivatalnokai s különö- sen Hieronimy államtitkár ellen, bár névleg nem nevezte őt s végül parlamentari vizsgáló küldöttség kiküldését övetelte.

Nagy megdöbbenéssel hallgatta az egész ház, egy-két baloldali biztató hangot kivéve, a fiatal képviselő beszédét, melyet a „Pesti Napló” kivételével az összes fővárosi lapok, a legellenzékibb színezetűek is, megdöndölnak bélyegeznek. Vádolni a nélkül, hogy csak egy hajszályit is tudott volna bebizonyítani, nem illik egy országgyűlési képviselő méltó- ságához, kitől komoly megfontolást kellene várunk. Rohonczy pedig csak tres vádakot emelt, hírekről, pletykákról beszélt, de b o- nyiteket nem tudott fölhozni semmire,

Hieronimy államtitkár állt föl utána, visz- szaütasítva a vádakot és gyanúsításokat; az- tán a közlekedési miniszter Ordódy Pál szó- lalt föl, kinek ti zta, nemes jelleme előtt még legelkeseredettebb ellenségei is tisztelettel ha- jolnak meg, végül pedig Tisza Kálmán, meg- róva azt, hogy valaki ily általánosságban gya- nusításnak tegye ki egy egész miniszterium hivatalnokai karát s vizsgálatot kívánjon, mi- kor semmi konkrét esetet nem tud megne- vezni, hol bűnös visszaesés követetett el. Aljlon elő határozott adatokkal s a kor- mány el fogja rendelni a szigorú vizsgálá- tot — és meg fogja büntetni a bűnöst. — A közlekedési miniszterium hivatalnokai be- csületesen teljesítették eddig közelességüket, sokszor életüket, egészségüket áldozva fel az árvizek által fenyegetett vidékeken, az állam- titkár pedig mind jellemének, mind tehetsé- gének, mind szorgalmának kétségbe nem von- ható jeleit adta eddig.

Rohonczy sietett kijelenteni, hogy ő nem vádolja az államtitkár, a közlekedési minisz- ter iránt pedig a legnagyobb bizalmát nyil- vánítja.

Kit vádolt hát és mit akart meggondo- latlan föllepésével?

— Ugy hiszem Elster ur nem óhajtja, hogy ily módorba beszéljenek felőle, — felelt Anna kigyuladt arczal.

— Ah érzelmes leány! ön nem óhajtja ezt hallgatni. Vigyázzon Anna, a tulságos sze- retet nem jó ha ur akar lenni, s ugy hallám önnél az ez eset — szabad mondanom? — folle de lui.

Daczára vele született szelidségének nem állhatta meg Anna, hogy viszonzás nélkül el- halgassa, habár ez által mint később hitte sa- ját magának vont le: — Ugyan ezt mondják lady Kirton Manderl Hartledon lord irá- nyában?

— Valóban? — kérde Mande hidegen, mialatt arca felpirult. Ön ok nélkül nehezelt rám. Nem akartam-e önek örök barátságot esküdni?

Anna fejét rázta s ajka különös hang- sulyal ejték ki e szokat: — En nem eskü- szöm oly könnyen lady Mande.

— S ha azt mondanám önek, igaz, én ugy szeretem Hartledon lordot mint én öcsését elhinné e nekem?

— Nem — viszonzá mosolyogva Anna, — Ha szeretné nem tudná ily hangosan mondani.

— Helyes. Csak tréfáltam. Mi reám nézve Hartledon? — kivéve hogy rokonom, s meglehető jó barátom. De önek megvallom, szeretem őt mint öcsét.

— Azt nem szükséges önek mondani lady Mande, az első világosan kiténik.

— Igaza van Anna, — viszonzá amaz és pedig komolyan. En nem szeretem Elster Per-

tben

stett

szál-
nyos
mé-
felső
felé
ul a
ti.k-
bre-bár-
nak.

6.

al együtt

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

6.

aföld.

eri vásár-
000 □ ol
n egyéb
ól széles
gjobb mi-
5. — Er-
zó ügy-

lnok.

S.

akerek és
gy a nála
ő számok
23, 347,
azok közt
résztvény
övetkező
am alatti
érszépén-
e a venni
debreczen,

óság.

Szapáry Gyula gróf pénzügyminiszter beszéde.

— A képviselőház január 14-iki üléséből —

T. képviselőház! (Halljuk!) Mielőtt magához a napirenden levő tárgyhöz, a költségvetés általános tárgyalásához szólnék, bator vagyok a t. háznak egy októberi felszólalásomban tett ígéretemhez képest bejelenteni, hogy pénzügyi adminisztrációk orvoslására szükséges egy intézkedés iránt, melyet akkor kiltáshá helyeztem, mit tettem, és ez az, hogy az egyenes adókra, az illetékekre és a bélyegre vonatkozó törvények és szabályrendeletek összefüggő adassanak ki oly célból, hogy a közönség magát az eddigi fönnállott külön rendeletekre nézve könnyebben tájékozassa.

Ezen ígéretnek megfelelően, a munka egyik része, a mely az egyenes adótörvényekre és szabályokra vonatkozik, a sajtót már elhagyta és bator vagyok bejelenteni, hogy ez a legközelebbi napokban a könyvtárak útján meg lesz szereshető.

A munkának második része, mely sokkal nagyobb dolgot ad, és mely eddig azért nem készült el, hogy annál alaposabb és tüzetesebb legyen, szintén folyamatban van és legközelebb sajtó alá kerül. Bator vagyok ezt annak jelül bejelenteni, hogy gondom van akkor tett ígéretnek minél előbbi beváltására. (Helyeslés.)

Áttérve most t. ház, a költségvetésre, azt hiszem, nem szükséges kijelentem, hogy a költségvetés általános tárgyalása alapjául elfogadom azon előterjesztést, melyet a pénzügyi bizottság s annak t. előadója a háznak benyújtott, azért is, mert az lényegileg alig tér el a kormány által beterjesztett javaslatról és elfogadom a bizottságnak a fedezetre nézve beadott javaslatát is.

Ezen javaslattal szemben a multkor felszólalt Somssich Pál igen t. képviselő ur részéről egy határozati javaslat adott be, melyben az eddigi szokásoktól eltérőleg a mérseket ellenek a költségvetést magát megtagadja, és azt a részletes tárgyalás alapjául általánosságban sem fogadja el. (Helyeslés a szűz baloldalon.) Én átlatom, hogy azok, a kik évek óta követik ezen eljárást, helyeslik ezt. Részemről az eljárás taglalásba bocsátkozni nem fogok.

Elismerem, hogy ez alkotmányos jog, melylyel minden ellenek élhet. Hogy azonban helyes és indokolt volt-e az időpont megválasztása az eddigi eljárás megváltoztatására, annak megítélését méltóztassanak azon t. férfiak maguk közt saját körükben tisztába hozni. (Felkiáltás a baloldalon: Megtették!)

Azokra nézve t. ház, a k k részben a költségvetést benyújtották, részben pedig a mint hiszem, a ház többségében támogatni fogják, irrelevans az, hogy a vitát, a csatát mikor fogják fel: akkor-e, mikor általánosságban, vagy mikor részleteiben van szó a költségvetésről, vagy az appropriational? Mi a tárgyalás bármely stadiumában igyekeznék fogunk nézeteket érvényesíteni és nem csak a költségvetés elfogadását ajánlani, hanem érvekkel is bizonyítani, hogy az a jel n körülményeknek és a helyzetnek megfelel és ezekből folyólag helyes. (Helyeslés jobboldalon.)

A t. képviselő ur, ki ezen határozati javaslatot benyújtotta, hivatkozott arra, hogy ő tisztán és szárazon szavakot fog idézni a nélkül, hogy azok mesterséges csoportosításához kívánna fogni.

A számok t. ház, önmaguk holt betűk; ha azokból bármit következtetni akarunk, azokat bizonyos csoportokba kell összeszedni.

Igy volt kénytelen tenni a t. képviselő ur és így lesz kénytelen eljárni én is. Igyekeznék fogok én is nem mesterséges, de természetes összeállítás terjeszteni elő a számoknak. Hogy a számok, mely összecsoportosítása helyesebb, melyik felel meg inkább a valóságnak, annak bírja minden egyes képviselő ur fel fogása és bírja a t. ház, a mely ebben itéli fog.

Mielőtt a t. képviselő ur által előterjeszt-

tett számok taglalásába és biralatába bocsátkoznám, szükséges reflectálnom amaz irányzatra, mely a t. képviselő ur beszédén egészen végig átvonul. (Halljuk!)

A t. képviselő ur, miként azt előtte más alkalmakkal mások is tettek igyekezett határvonalat, megkülönböztető vonalat húzni a t. miniszterelnök ur közt és köztem, (Halljuk! Halljuk!) bizonyos dologra nézve a felelősséget a t. miniszterelnök urra igyekezett hárítani, a bünök egész lajstromát állította össze és hozta fel a miniszterelnök ur ellen és azokban engem nem részesített. (Halljuk! Halljuk!)

Volt alkalmam t. ház e pontra nézve már más alkalommal is nyilatkozni, nehogy azonban halgatásom most bármi félreértésre adjon okot, kénytelen vagyok azzal most is foglalkozni. (Halljuk.)

Az kétséget nem szenved, hogy oly tényekért, a melyek akkor történtek, midőn én a kormányban nem voltam tagja, még ha akarom is, érték a felelősséget magamra nem vállalhatnám.

Amde ebből nem következik, hogy azokért is a maga mérvében a felelősséget magamra ne vállalhassam és azokat ne helyeslehessem. (Tetszés a jobboldalon.) A képviselő ur, midőn a t. miniszterelnök ur bünlajstromát előadta, azt mondta: legnagyobb mulasztása volt, hogy midőn a keleti kérdés megoldásánál nehezségek, bonyodalmak állottak íbe, helyét el nem hagyta. Ezt — ismétlem — Somssich Pál t. képviselő ur a miniszterelnök ur mulasztásának nevezi. Én azt nemcsak mulasztásnak nem, hanem hazafias cselekedetnek mondom. (Élénk helyeslés a jobboldalról. Nyugtalanlás baloldalon.) Meg vagyok róla győződve nem csak ma, hanem meg voltam róla győződve akkor is, hogy ha annak ellenkezőjét cselekszi, ez sokkal kevesebb önfeloldozással járt volna, mint tenni azt, a mit a t. miniszterelnök ur cselekedett. (Igaz! Ugy vagy: a jobb oldalról) és habár én az akkori tetteikért a felelősségek egész mérvében nem osztozhattam, mert a kabinetnek tagja nem voltam; de azért, hogy amaz események után és következtében beléptem a kabinetbe, már akkor is jelét adtam annak, hogy eljárását helyeslem és hogy érte a felelősségekben a magamra eső részre nézve osztozokodom. (Helyeslés jobb felől.)

Szintugy mindazokra nézve, a mik azóta történtek, kénytelen vagyok constatalni, hogy ellentét vagy külön állás köztem és a t. miniszter ur közt nem létezik s nem constatalható és mindaddig, míg a kabinet tagja vagyok, ugy a multra, mint a jelenre nézve a teljes solidaritást elvállalom. (Élénk helyeslés jobboldalon.)

Áttérve most a képviselő ur által előterjesztett számadatokra, a t. képviselő ur arra helyezte a fősúlyt, hogy összehasonlított az 1882-iki költségvetésirányzatot az 1875. év eredményével. Én ezen összehasonlítást annak minden következményével elfogadom és igyekeznék fogok nyomorló-nyomra azon módon tenni meg, mint ezt a t. képviselő ur tett.

Igy nevezetesen a képviselő urnak első összehasonlítása az, hogy 1875-ben a közönségi költségvetésünk ránc eső quóta 30 millió frtot tett, 1882-ben pedig 37 millió 600,000 frtra emelkedett; tehát 7 esztendő alatt a közönségi költségvetés 7,600,000 frttal növekedett. Ebből, így előadva, nem lehetne mást következtetni, mint azt, hogy közönségi kiadásaink ezen 7 esztendő alatt 7 millióval és 600,000 frttal növekedtek s minthogy a t. képviselő ur nem szolt a boszniai occupatio költségéről, melyek a költségvetésben külön fordulnak elő, ezt a két milliót hozzáadva, 9 millió 600,000 frt volna az, a mivel ma többet fizetünk, mint a mennyit fizettünk 1875-ben. Nekem t. ház, több alkalmam volt kijelenteni azt, hogy hibás eljárásnak tartom, hogy a vámrésztitutiók a mi elszámolási rendszerünk szerint a közönségi kiadásokkal össze foglaljam, mert nézetem szerint a vámrésztitutiók, a melyek fizettetnek a szesz, cukor és a sör után, sem a vámrésztitutiókkal, sem a köz-

ügyi kiadásokkal összefüggésben nincsenek, hanem az azután fizetendő összegek levonandók a szeszadóból, a cukoradóból és a söradóból. Az, hogy az elszámolás, melynek semmi indoka sincs hogy így történjék, ekként vezetetik, gyakran félreértésekre ad okot arra nézve, hogy közönségi kiadásaink ilyen vagy olyan mérvben emelkednek, vagy hogy a vámrésztitutiók ennyire visszamaradnak. Ezen kiadások a közönségi kiadásokkal nem tévesztendők össze; de ha együtt említettnek, mindenestre igazságos volna az eljárásnak megfelelőleg a javunkra eső bevételi összeget is számításba venni, azaz fölvenni azt, a mi a restitutió visszatérítése fejében nekünk jár, mi az utolsó évekre 6.400.000 frttal, a jövő évre 7 millióval irányoztatott elő.

Ha képet akarjuk adni, a mint én előadásomban ezt tenni kötelességemnek tartom, annak, vajjon csakugyan növekedtek-e közönségi kiadásaink és mennyivel, természetesen tisztán csak a külügyi, a hadügyi, és a közös pénzügyminiszteriumbeli csekély költségeket számításba véve, a tényleges állapot a következő: Bator lesznek előterjeszteni ugy a mint a dolog tényleg áll. (Halljuk!)

1875-ben a kiadások tettek rendes és rendkívüli, együtt összesen 109 és fél milliót, 1882-ben összefoglalva mind a kettőt 113 milliót és 700,000 frt; a többlet tehát az egész monarchiára 4.200,000 frtot tesz. Es t. ház, daczára annak, hogy a monarchia határán a legutóbbi időben megerősítések és várakra nevezetes összegek vétettek fel a költségvetésbe — ezen 4 milliónyi kiadási többlet mégis indokolja van, nem ezen kiadások, de a törvényhozás hozzájárulásával megszavazott más kiadások által. Ilyenek a nyugdíjtörvény, mely 500 ezer frttal, a beszállásolási, mely 1 millió 900 ezer frttal — a legénység élelmezésének javítása, mely 1 millió forintot tesz, ugy hogy e három tétel együtt már 3 millió 400 ezer frttal növeli a közös költségeket. És minthogy a 4 millió 200 frtnyi összegből Magyarország a quota szerint 1 millió 300 ezer forint esik, nem ugy áll a dolog, hogy 1878. óta kiadásaink 7 millió 600 ezer frttal növekedtek volna, hanem, ha nem is vesszük figyelembe a boszniai occupatióra szükséges összegeket, 1 millió 300 ezer forinttal, ha pedig figyelembe vesszük, azt nem 9 millió 600 forinttal, hanem 3 millió 300 ezer frttal emelkedtek, összehasonlítást téve az 1875-ik és 1882-ik évek között.

De a t. képviselő ur tovább azt mondja, és különösen hangsúlyozza, hogy az már mégis megdöbbentő eredmény, hogy addig, a míg 1875-ben a mi összes kiadásaink 238 milliót tettek, 1882-ben már 325 millióra emelkedtek, tehát szerinte 7 év alatt 87 millióval nagyobb a kiadás, melyet az adózó közönségnek fizetni kell. Ha állana az, hogy valóban 87 millióval emelkedett volna azon összeg, a mely néhány évvel ezelőtt 200 millióra ment, nem szenved kétséget, hogy csakugyan megdöbbentő lenne. De bator lesznek ezt leszállítani azon pontra, a melyen ez valóban áll. Először is a számokat lesznek bator rectificálni.

Az államszámvevőszék által szerkesztett számadatok szerint 1875-ben 233,300,000 frtot tettek a kiadások, a különbösgét, hogy külön tételt a számadatad végre a kölcsön kibocsátási költség. De bármiképen számítsuk is, lényegileg nem fog változtatni a dolgon, sőt az én számításom szerint, mely a képviselő ur álláspontjának inkább megfelel, még nagyobb lesz az összeg, mert 1875-ben számításom szerint 233 millió frtot, 1882-ben 325,600,000 frtot tesznek az állam összes kiadásai, a kiadási többlet tehát 92,300,000 frt. De ezen összeg nem lehet növekedés t. ház, a mint azt bator lesznek kimutatni. (Halljuk!)

Vannak költségvetésünkben oly tételek, melyek az 1875-iki költségvetésben benn nem foglaltattak. Ilyen pl. a szállodésmauválság, mely 1875-ben alapszerűleg kezeltetett; ma pedig mint bevétel és kiadás, de ezen alakszerűség miatt kiadásaink terhe nem növekedett. Szintén az által sem, hogy az osztrák dohánykezelőség részére beváltott dohány ér-

téke a bevétel és kiadásban a költségvetésbe fölvetetett, a mi 6 milliót tesz, ez szintén nem növeli a kiadásokat. Ilyen továbbá a bányászati és nem pénzkidások tétele, mely a t. ház határozata szerint a költségvetésbe bevétel, és mely 7 milliót tesz, ez is csak elszámolási különbösg; továbbá méltóztatnak tudni, hogy a vasutak jövedelmei ugy vannak elszámolva, hogy a tiszta bevétel a pénzügyminiszteriummal fordul elő, az üzleti kiadások pedig a közlekedési miniszteriummal. Ez üzleti kiadásokra szükséges összeg 1875-ben 5 milliót tett, 1882-ben pedig 14 millióval van előirányozva. Itt is 9 millió frtnyi többlet van, mely a kiadásokra semmi befolyással nincs. Így egész sorát mondhatnám el a t. ház előtt (Halljuk!) azon tételeknek, melyek nem vonatkoznak a kiadások eredményére, hanem tisztán a számkivitelre. Mindezen tételek 52 millióra mennek. Ha ezen 52 milliót levonatik, a kiadás, emelkedés 1875-től 1882-ig nem 92 millió, hanem 40 millió. Megengedem, hogy ez is elég nagy tehernövekedés, de ezen kiadási többlet indokolja van az államadossági kamatszaporulat által, mely 23 milliót tesz, s melyre még vissza fogok térni, a közönségi kiadások szaporodásával, mely az occupatio költségeivel együtt 3 millió 300 ezer forintot tesz, a beruházásokkal, melyek most 8 millióval mennek többre, mint 1875-ben, a nyugdíjak növekedésével, mely 1 milliót tesz s a horvát belbiztosítás felmúlloival nagyobb szükségletével marad, egyéb kiadásokra a költségvetés növekedés mintegy 4 milliót szorit. A tény tehát az, hogy ezen időközben nem 92, hanem 40 millióval növekedtek a kiadások.

Áttér ezután a képviselő ur hiányaink összehasonlítására és azt mondja, hogy a jelenlegi hiánnyal roszabbul állunk, mint álltunk 1875-ben, mert daczára a nagymérvű adóemeléseknek, 1880-ban a zárszámadási eredmények szerint 2 millióval volt több a hiány, mint 1875-ben.

T. ház; a hiányok megállapításánál mindenekelőtt azzal kell tisztában lenni, mit akarunk hiány alatt érteni. Mert lehet egy költségvetés, mely nagyobb hiánnyal van lezárva, de a melyben nagyobb beruházások foglaltatnak, mégis előnyösebb, mint egy csekély hiányú költségvetés, melyben beruházásokra nem adatik semmi. (Helyeslés jobboldalon.) Ha ezt az elszámolás egyéb nemere nem is tekintve, figyelembe vesszük, az eredmény az, hogy 1873-tól 1876-ig ezen évek hiánya tett átlag 36 milliót, míg 1877-től 1880-ig a 4 év alatt a hiány átlag 22 millió 400 ezer frt volt s ebbe sem államjóság eladása nem foglaltatik, sem az államadosságok törlesztésére külön felvett összeg nem számított. S ha ezen számítás ezen alapon folytatva, átvisszszük az 1882-iki előirányzatra, az eredmény az lesz, hogy a rendes kezelési hiány 12 millió 200 ezer frtot tesz, visszahelyezve a közönségi kiadások egy részét, 2 millió 700 ezer frtot a rendkívüliből a rendesbe, hogy az összehasonlítás egyforma legyen; figyelembe véve továbbá az államadosság törlesztésére felvett 9 milliót, tesz a hiány, csak a beruházásokat elhagyva s mindent ugy számítva, mint 1875-ben számítottat, 23 millió 900,000 frtot, tehát 10 millió 700,000 frttal kevesebbet, mint 1875. évben, tehát nem 2 millióval roszabb a mérleg, hanem tulajdonképp 10 millió 700,000 frttal jobb.

A t. képviselő ur kitért ezen kívül a kölcsönök után fizetendő kamatra, s felelmetli, hogy azok mennyire szaporodnak, és azt állítja, hogy 1875-ben államadosságinak után kamatok fejében 12 millió 800,000 forintot, 1882-ben pedig 107 millió frtot, tehát mintegy 34 millió 600,000 frttal többet fizetünk. Lesznek bator t. ház, ezen összegre is észrevételt tenni. De mielőtt ezt tenném, mivel az államadosságok kérdése és az ezek után fizetendő kamatszaporulat szoros összefüggésben van az azóta átvett államvasutak kérdésével: kénytelen vagyok tehát kitérni, részint a társasági, részint az államvasutak kérdésére. (Halljuk! Halljuk!)

Az állam által subventionált vasutak részére biztosított összeg évenként 13.916.000

— De hányszor fogadod már ezt!

— Azon balgaságokat melyekért szenvedek még egész fiatalan követtem el. Egyike vendégeim Dawkins rávitt, hogy tizenöt száz fontos váltóját aláírjam, s a végén nekem kellett fizetni. Ez évekre vissza vetett; és még ugy hiszem kétszer fizettem meg. Mondhattam volna ugyan, hogy akkor még nem voltam nagykoru de ez nem lett volna becsület.

— S te soha sem részesültél valamibe mind ezekből?

— Soha egy shillingbe sem. A Dawkes érdekében történt nem az enyimbé. Te ugy véled hogy neki meg kellett volna fizetni? O egy szegény ördög kinek soha sem volt tizenöt száz fontja.

— Tudja ezt Hartledon lord? Csudálkozom, hogy most is itt van.

— Akkor nem szoltam neki semmit, most már vége van s elmult. Csak azért mondom el neked is Anna, hogy fogalmad legyen mint jöttem bele a zavarokba. Pénzem tizedrészét sem költöttem el saját hasznomra, mindenki engem huzott. A tapasztalás drága.

Iszonyu dultan nézett most ki Percival szelid Arca, s fájdalmas szorongást árnyékolta be barátságos vonásait.

— Soha sem foglak téged feladni Anna folytattá tovább felindulva ezt atyádnak is meg mondtam. Inkább éltetemet. Tudod szerelmed az enyém.

(Folyt. köv.)

civalt. De azért mindig illedelmes lesznek iránta már csak ön végett is kedvesem.

— Miért nem állhatja ön őt? — Szabad tudni? Van önnek erre különös oka?

— A legkevesebb sincs. Ő egy jószágos nemes gondolkozású fiú, és én semmi rosszat nem tudok róla, azonkívül, hogy folytonos zavarban van s a mint hallom igen sok pénzt elpazarolt. De ha utolsó pénzt kiadná is és kabátja szakadozott volna is, ez nem volna ok arra, h gy ne szenvedhessem; tehát nem ez teszi. Vannak az embernek ellenszenvai: Talán önnek is miss Ashton? Mily szerencse hogy lord Hartledon meg nem halt mult évi betegségében, most Percival volna az örökös! Istennek hála.

— Hogy a gróf meg nem halt, vagy hogy nem Percival lett az örökös?

— Mind kettőért; de ugy hiszem az utolsóba érttem.

— Azt hiszi talán, hogy nem érdemes az örökségre?

— Az örökségre nem érdemes? Ez oldalról még nem vizsgáltam a kérdést. De ott jön ő. Átadom neki helyemet.

Lady Mande talán egy esinos feleletet várt, hogy Anna majd kérti fogja ott maradását. Ha ugy volt az esethen családott. Anna azok közé tartozott, kik a társaságba megtartják nyugodt önértékes modorukat, mely neha majdnem a közönyösséggel látszik határos lenni. Ők se azt nem mondják „Menjen” se „Maradjon.” O tökéletesen résztvevőül tartta magát, és Mande távozott, megszegyenülve és minden féltékenysége és előítélete mellett

érezte, hogy Ashton Anna a legfinomabb hölgy kit csak valaha ösmert.

— Hogy tetszik Mande merked Anna? — kérdé Percival az üresen maradt helyen ülve.

— Nem nagyon.

— Valóban nem? Ő igen szép.

— Nagyon szép, valóban rendkívüli szépség; mindamellett nem tetszik.

— De meg szeretné a közelébb megösmernéd, ritka észbeli tehetsége van, kár hogy anyja korlátozza.

— Nem hiszem, Percival hogy téged nagyon szeretne.

— Nekem mindegy, viszonzá amaz röviden.

VI. FEJEZET.

Találkozás a hídon.

A sokat ígérő vízi kivándorlás elhalasztott. Nehány résztvevő azt indítványozta, hogy jobb lesz, ha most meg nem tartom, s azért a következő hétfőre tétetett át.

Nem mult el e héten nap anélkül, hogy különféle csinos kis — dióhéjakat — melyeket a nők már mint verseny csolnakot jegyeztek mindegyik egy uralik kik erejüket két evezővel próbálták — öránként a vizen uszni látni ne lehetet volna; és Hartledon zöld pázsítottrei a folyó partján szép női közönség előtt volt elfoglalva. Az egész héten hétfőtől kezdve szép idő járt — csendes, meleg és kellemes. Ester Percival szokott helyesegéből nem akart versenyezni: vannak nála nélkül is elegendő mondá. Anna mellett állva, beszélgetett vele. Arczának leverő kifejezése volt, midőn széles karimájú szalmakalapja alatt, melyet egy fehér-

toll díszített, reá nézett. Anna e héten gyakran megfordult Hartledonba s a vesényre épen oly kíváncsi volt mint bár melyik résztvevő: Ó lord Hartledon színeit viselte.

Hallottal e már a köztem s atyád közt történt vitáról valamit? kérdé Percival.

— Anyám beszélte. Épen akkor jött szóba bamba midőn kalapom feltettem, s azt mondá, hogy köztetek valami össze szólalkozás történt.

— Igen ugy van. A doktor oly éles leczkét tartott nekem, mint fiatal napjaimba: azt mondá hogy vetkes életet folytatok, s ezért meglehetősen felindultam. Renyhe és czéltalan talán de nem vétkes: és ezt meg mondám neki. De ő azt vélte s e mellett meg is maradt, hogy renyhe, czél haszontalan életem vetkes is. A többit tudod?

— Nem — felelt aggodalmasan Anna.

— Még ez végeig időt enged. Ha még akkor is élek mint most, sem magam sem mások hasznára s csak saját szavai — sem magam sem mások hasznára — az esetben az eljegyzést felbontja. Anna angyalom látom mennyire fáj ez neked.

Alig tudta Anna könyeit visszatartani midőn ezt viszonzá: — Atyám bizonynal meg tartja szavát Percival. Ő oly határozott ha igazságban éri magát.

— A legroszabb az, hogy a biblia szerint igaza van. Én mindenféle zavarokba bele jövök pénzem elpazaroltam s időmet elhasznaltalankodtam — mondá szokott jámborsággal Els ter. — És pedig hidd el Anna mindég jót akarok tenni. De ha még valaha lábra kapok, meg is fogom magam tartani tudni. —

frtot tesz, 10—12 mi a biztosítotiaktent, a az üzleti név értéktaknál, tehát als alatt 5 A pénzügyi menye sze az erre fe milliót tesz tendő járá városi és a milliót tesz kezelési k hogy az al tehát, a intal. Ezek a gara államvasut hat 22 milliót teszünk s tünk. Haba nyomja na azt hiszem a vasuti hi tal közzag lépés nem hogy ha a eink értel gyakorlati.

Az a menye tehát garantált tét tőken effectív érték pedig 2.46 millióval jobb a g

Azon kormány a tett irány, adatokat n telen vagy és a zágrá tal annyira déli vasutú megkönyv politika kuzt állaná (Általános

Felhoz mely vasutú változik a ventio fejé tal akarta dasági elő káros az a jobboldal)

Szük ért, mert államadoss ma pedig többet fizet De e annak köv átvették, a az államad a garantir közt fordul terhet nem tiszavideki vasutakat segyvetéséb a mint még történt pén tén nem k által, hogy a bruttó b államköltsé alaplól, az hát génybe a kamattel

Es így teher szap hanem 23 le vonjuk ványok be a boszniai líóval növe maradó 10 melyet def után fizet

De t azt constat let, melye folytán vol ezen 4 mi tehető Ez a boszniai fak államk melyeket l calmítások azok ellengek azt hi segyvetésün a padokon mányt (H

Es ig gumentálni gyalás ala nem lehet az ország selni. Még megtagadn nem tartja a nehezség magát a k talános tártességét é térek arra leget, szem jes mérték tehermelék kamatterhe az occupat frtot tesz, de daczár

